

Interview met **Ton Stumpel**, winnaar Lendersprijs 2012

Over weckpotten op de kolenkist en andere natuurervaringen

Raymond Creemers

Op de RAVONdag 2012 ontving Ton Stumpel de Lendersprijs. Het is de zevende keer dat deze prijs, bestaande uit een sculptuur van een boomkikker en een oorkonde, is uitgereikt. Ton ontving deze prijs omdat hij zich zowel nationaal als internationaal zeer actief inzet voor de bescherming van onze soortgroepen.

Ton, gepromoveerd op het beheer van reptielenhabitats, was jarenlang voorzitter van de Conservation Committee van de Societas Europaea Herpetologica (SEH) en heeft daar als vertegenwoordiger van Nederland veel werk verzet voor de praktische bescherming van dieren middels de Bern Conventie en de EU-Habitatrichtlijn. Met zijn lef en vastberaden inzet weet hij zich vast te bijten in als lastig te boek staand onderzoek, zoals zijn werk aan de knoflookpad en de hazelworm.

Gefeliciteerd! Sinds november 2012 ben je de trotse bezitter van de Lendersprijs 2012. Je was duidelijk verrast, we wisten dat je in de pauze van de RAVONdag weg moest en hadden daarom de uitreiking van de prijs al iets naar voren gehaald. Net voordat de pauze begon wilde je vertrekken en Rob van Westrienen moest je met een smoes weer naar binnen lokken. Blijkbaar zag je het niet aankomen?

Nee, ik had echt helemaal niets in de gaten. Die middag had ik een uitvoering van mijn koor en voor het eerst in al die jaren zou ik het middagprogramma van de RAVONdag overslaan. Ik had mijn jas al aan en werd door de directeur teruggehaald naar de zaal. Daar werd een video gedraaid die ik per se moest bekijken, maar ik vond het geen interessant

onderwerp (Barbie!) en zat echt op hete kolen. Rob blokkeerde echter de uitgang en net toen ik me af begon te vragen wat er nou aan de hand was begon de voorzitter met de uitreiking van de Lendersprijs. Toen hij mij vervolgens naar voren riep kreeg ik een gevoel van trots. Ik ben heel blij met deze blijk van waardering voor al het werk dat ik 38 jaar met hart en ziel heb uitgevoerd.

Je bent geboren en opgegroeid in West-Brabant; hoe en wanneer is je interesse gewekt?

Ik ben geboren en getogen in Bergen op Zoom. Toen ik een jaar of acht was ben ik door mijn vader meegenomen en hebben we kikkerdril gezocht. Van een nylonkous van mijn moeder hadden we een schepnetje gefabriceerd en op de kolenkist in de tuin stonden een aantal weckpotten waarover de vangst (een eiklomp) verdeeld werd. De ontwikkeling van de klompen en de kikkervisjes vond ik fascinerend en later ben ik zelf terug gegaan naar de sloot om nog meer te gaan vangen: een mannetje kleine watersalamander, kevers, bloedzuigers en libellenlarven, ik vond het allemaal prachtig en er ging een wereld voor me open. Later was ik bij een neef op bezoek en die had een levendbarende hagedis in een bakje (in die tijd mocht dat nog) en dat vond ik helemaal prachtig. Met de schubjes, de kleuren en de snelle bewegingen vond ik het een nog indrukwekkender dier dan de kleine watersalamander. Ik ging ook zelf op zoek naar hagedissen, die vond je destijds nog veel in de wegbermen. Een broer van mijn vriendje had zelfs een knoflookpad in een terrarium, gevonden op een plek waar nu fabrieken staan. Sowieso was het rond mijn woonplaats een groot feest: ik herinner me velden met orchideeën die nu al lang plaats hebben gemaakt voor woningbouw en industrie en reptielen tot in de

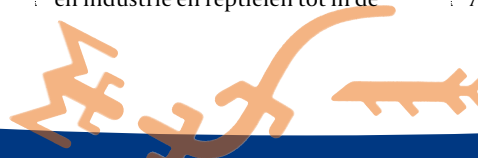

2006. Excursie in de omgeving van Wiesbaden (Duitsland) waar onderzoek werd gedaan ter bescherming van de Esculaapslang (*Zamenis longissimus*), mede onder auspiciën van de SEH Conservation Committee. Van dit exemplaar was zojuist bepaald dat het een terugvangst was. (Foto: Suzette Stumpel-Rienks)

rand van de bebouwing. Later ben ik ook zelf reptielen gaan houden in terrariums, zoals kousenbandslangen en Corsicaanse ringslangen en ook daarvan heb ik veel geleerd over met name het gedrag van reptielen. Rond die tijd veranderde Bergen op Zoom ook en vond de industrialisatie plaats en vond je voor het eerst plastic in de wegbermen en sloten. De overhoekjes verdwenen sluipenderwijs, verdroging en de intrede van kunstmest en vermesting deden de rest.

Je hebt lang bij Alterra en IBN-DLO gewerkt, is er een groot verschil met bv. RAVON?

Ja, eerst was het nog het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN), later IBN-DLO en nu Alterra. Bij het RIN waren er nog veel collega's met werkelijk een schat aan veldervaringen, maar Alterra heeft tegenwoordig een heel

Groepsfoto uit 1985. Veldonderzoek door de SEH Conservation Committee aan de Hongaarse weideadder (*Vipera ursinii rakosiensis*) in de Hanság puszta (West-Hongarije) (Fotograaf onbekend). Deze exacte plaats bij dezelfde boom is in 2012 opnieuw bezocht met enkele mensen die er in 1985 bij waren (gemarkt met een *). Van links naar rechts: Suzette Stumpel-Rienks*, Ton Stumpel*, Keith Corbett, Göran Nilson, Tibor Fülöpp*, Claes Andrén, Miklos Janisch, Zoltán Korsós, Kurt Grossenbacher, Richard Podloucky*. De kwaliteiten van de habitat waren in 2012 helaas sterk afgenomen ten gevolge van te grootschalig beheer.

ander en vooral zakelijker karakter dan het RIN en het veld is naar mijn smaak iets te veel verruild voor het bureau. Ik heb altijd mijn eigen weg gezocht binnen de instituten en gewerkt aan de Landelijke Milieukartering, boomkickers en later mijn promotie op het gebied van natuurbeheer voor reptielen en amfibieën. RAVON is een warm bad, maar met één dag per week is het toch lastig om je plek te vinden binnen zo'n organisatie waarin ook iedereen druk in de weer is met projecten en de acquisitie daarvan. Wat dat betreft legt het ontbreken van enige structurele financiering een grote claim op RAVON en andere natuurorganisaties, dat is jammer want anders zou hun werk nog effectiever en beter zichtbaar zijn.

Kun je ons iets vertellen over je studententijd en de start van je carrière?

In 1965 ben ik in Nijmegen gaan studeren, in mijn studie namen herpetologie en botanie een belangrijke plek in. Als student kreeg je nog de gelegenheid om alle Nederlandse landschappen te bezoeken en de planten en dieren te bestuderen en ik zette mijn eigen herbarium op. In die tijd ontmoette

ik ook mijn studiegenote Suzette en ben met haar getrouwd, we delen tot op vandaag nog veel interesses onder andere voor flora en vegetatieonderzoek. Op het einde van mijn studie werd bij het RIN de Landelijke Milieukartering opgezet. Samen met Suzette en Jan Kalkhoven werden we, op voorspraak van Eddy van der Maarel, uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek. Dat ging in die tijden wel iets anders dan vandaag. We kregen een monoloog over de opzet van het project die besloten werd met maar één vraag: Denkt u dat u dat kunt? Waarop wij bevestigend mochten antwoorden en meteen ook waren aangenomen.

Je stond ook aan de wieg van de oprichting van de WARN en de SEH-Conservation Committee?

In Nederland hebben we een regelmatig overleg ingevoerd voor alle werkzame herpetologen uit de jaren '80 en '90, de WARN. Herpetologen waren o.a. werkzaam in Nijmegen, Amsterdam, Leiden en Wageningen en de WARN zorgde voor de eerste beschermingsacties voor herpetofauna, o.a. voor de muurhagedis. De vele studenten die in

deze richting werden opgeleid bleven vaak lang actief en vormden later de kern van RAVON. In Europees verband heb ik met Keith Corbett, Richard Podloucky en Kurt Grossenbacher in 1981 de Conservation Committee opgericht en we deden daar vooral in de eerste 15 jaar veel belangrijk werk voor de Raad van Europa en de EU. Er was in die tijd ook ruimte voor bv. habitat assessments voor bedreigde soorten, waarbij een team deskundigen werd gemobiliseerd om in het veld de bescherming van zeldzame soorten te bediscussieren en richting te geven. Sinds eind jaren '90 werd dit werk steeds moeilijker in te passen en is de zichtbaarheid van de Conservation Committee helaas afgenomen. De laatste tijd zijn er echter de nodige jonge mensen bij gekomen, met name ook uit Oost-Europa en hoop ik van harte dat dit nieuwe impulsen geeft.

Je bent onlangs gepensioneerd, maar werkt ook nog 1 dag als gastmedewerker bij RAVON, hoe bevalt dat?

Bij RAVON kan ik mijn internationale netwerk goed inzetten en ik heb daar mijn taak in de Conservation Committee met een goed gevoel kunnen overdragen aan Ronald Zollinger. Daar waar ik kan helpen met advies en publicaties doe ik dat graag, maar inmiddels heb ik ook ruim tijd ingeruimd voor muziek (het koor en piano) en tegenwoordig heb ik vier kleinkinderen van tussen de 1 en 5 jaar en dat is natuurlijk volop genieten.

Je bent een echte reptielenliefhebber, zijn er nog andere dier- of plantengroepen met je speciale interesse?

Op het RIN en het IBN had ik veel kundige collega's zoals Chris van de Bund en Frits Bink, van wie ik veel geleerd heb op entomologisch gebied. Onze gezamenlijke interesse voor flora en vegetaties had ik al genoemd maar ook fauna heeft mijn brede belangstelling. Zo heb ik ook jarenlang meegedaan met de wintercensus van vlemmingen in Zuid-Limburg, waarbij we onder andere nog de laatste Nederlandse kleine hoefijzerneus in ons telgebied hadden. Spannend werk met zaklampen in instortende

gangenstelsels. Ook wintertellingen van vogels in de uiterwaarden stonden op het programma.

Enkele opgetekende kreten over jou, je mag ze afkraken, ontkennen, relativeren of aanvullen: gedegen onderzoeker, toegankelijke vraagbaak, internationaal georiënteerd, heeft begrazing en reptielenbeheer geagendeerd.

Dank voor de complimenten! Naast onderzoek gericht op reptielen en amfibieën vond ik de omgang met studenten altijd heel leuk en ben ik altijd bereid om kennis over te dragen. Ons internationale werk had ik achteraf gezien wel wat nadrukkelijker mogen benoemen, daar ben ik wat te bescheiden in geweest.

RAVON werkt aan een nieuw meerjarenplan. Kun je een toekomstvisie geven: waar moet RAVON de komende 5 jaar wat jou betreft extra aandacht aan besteden?

RAVON heeft een enorm potentieel en veel kennis in huis, ik zou graag zien dat RAVON daarmee nog meer naar buiten treedt en trots is op de al bereikte resultaten. Er mag wel wat meer gepubliceerd worden en wat meer wetenschappelijk debat gevoerd worden. Het tijdschrift RAVON en de nieuwsbrief Schubben & slijm zijn prachtige producten, maar mogen wat mij betreft nog wel wat meer to-the-point worden.

Een slotvraag: Hoe zie je de toekomst van de Nederlandse natuursector?

Het maatschappelijk en politiek draagvlak voor natuurbescherming is sluipenderwijs afgebrokkeld en juist in deze tijd zou natuurbeheer breed gedragen moeten worden. Het is meer dan ooit hard nodig, want ons referentiebeeld van natuur wordt continu aangepast aan een steeds lager ambitieniveau omdat al bijna niemand meer weet hoe de natuur in de jaren '50 en '60 er nog uitzag. Natuur wordt tegenwoordig vooral gezien als een kostenpost en in economische waarden uitgedrukt, en de beleving van natuur lijkt de kwaliteitsbewaking te doen vergeten. RAVON zou hierover zowel intern als extern zijn stem moeten laten horen.

Lichtpunt blijft dat kinderen nog altijd gefascineerd worden door hun eerste natuurervaringen, dit potentieel blijft aanwezig en de natuurorganisaties hebben de schone taak dit gevoel ook nog onder volwassenen aan te wakkeren en opnieuw op te roepen.

Summary Interview with Ton Stumpel, 2012 Winner of the Lenders Prize

At the annual meeting of RAVON on November 10th 2012, Ton Stumpel received the Lenders Award. Both in and outside the Netherlands, Ton has played an active role in the protection of reptiles and amphibians. His PhD thesis is on the conservation management of their habitats. For several years he was chairman of the Conservation Committee of the Societas Europaea Herpetologica (SEH), where as representative of the Netherlands, he worked with courage and firm commitment on practical aspects of conservation according to the Bern Convention and EU Habitats Directive. He has also thrown light on the biology of species recognized to be difficult, such as the Common Spadefoot and Slow Worm. The Lenders Award was established in 2006, to honour those who have distinguished themselves in their efforts to protect native amphibians, reptiles and fish. It is named after Ton and Rob Lenders, two brothers who had an important role in the study and protection of these species in the Netherlands.

Raymond Creemers

RAVON
r.creemers@ravon.nl

De Hongaarse weideadder (*Vipera ursinii rakosiensis*) is de zeldzaamste slang van Europa - de SEH Conservation Committee heeft zich jarenlang ingespannen om de habitat van dit dier veilig te stellen en adequaat te beheren (Foto: Ton Stumpel)

2004. Begeleiding van studenten tijdens een excursie van Hogeschool Larenstein (Velp) naar de New Forest (Hampshire, Engeland), een belangrijk referentiegebied omdat daar natuur en landschappen te zien zijn die we in Nederland niet meer hebben – dus veel aandacht voor kensoorten van vegetaties en diergemeenschappen. Ton vindt het leuk en belangrijk om kennis aan jonge mensen over te dragen. (Foto: Suzette Stumpel-Rienks)

Meer informatie over de Lendersprijs, alle Lendersprijswinnaars en het voordragen van kandidaten voor 2013 is te lezen op www.ravon.nl (>Activiteiten > RAVONdag > Lendersprijs). In 2013 zal voor de eerste maal ook een Jeugd Lendersprijs worden uitgereikt.

